

MØTEBOK

Møte: 4-2019
Møtedato: Onsdag 04.09.2019
Møtestad: Viefluno, Rådhuset
Tid: 19.00

Desse møtte:

Roald Stautland, Elisabeth Bjørnevik, Elin Taranger, Trygve Totland, Anne Berit Hope (1. vara Bremnes), Mona Ingvaldsen Hodne, Solfrid Lønning, Odd Kåre Sakseid og Trygve Leigland.

Desse møtte ikkje: Asbjørn Gundersen, Sammy Olsen (heller ikkje vara Olava Nord hadde mogelegheit for å møta), Berit Hallaråker (vara Anne Berit Hope)

Roald Stautland leia møtet og hadde ord for kveld.

Saka om orgelrapporten vart teke først og kontor i Moster sokn, Øystein Skullerud, var med på saksgjennomgangen.

Innkalling og saksliste vart godkjend.

To nye saker vert sett opp:

2019 – 04 – 06: Nytt medlem i orgelkomiteen

2019 – 04 – 07: Gåve til Bremnes sokneråd i anledning jubileet.

2019-04-01 GODKJENNING AV MØTEBOK

Møtebok 2 – 2019 vart godkjent.

2019-04-02 MELDINGAR OG SKRIV

1. Oppdatering på vedlikehaldssaker:
 - a. Våpenhuset i Bremnes kyrkje er no mala og alle dørene er pussa og olja. Det er også frest inn pakningar i alle ytterdørene i kyrkja som vil gjere eit stort løft i forhold til å halda på varmen i kyrkja. Spesielt i våpenhuset.
 - b. Ein er i gong med renovering av servicehuset på Vorland. Sag og Bygg har vore der å reve det som skulle rivast på toalettet i servicehuset. Dusjen her vert bytta ut med utslagsvask, og varmtvannstank vert flytt frå lunsjrom til toalett.
 - c. «Utemøblar» til parken ved Bømlo kyrkje er bestilt.
2. Oppdatering på investeringar
 - a. Oppfylling av D-feltet på Lykling begynnar å ta form. Belegningssteinvegen mellom E og F er lagt. Er i gong med å setja tilbake gravminner. Minnelunden er også på plass.

- b. Har snakka med Daniel Fylkesnes ang. prosjektkøyring på Bømlo kyrkje, og også generell prosjektkøyring og oppfølging. Han tilbakemelding om at dette kunne vera interessant. Kjem tilbake til saka.
 - c. Sverre Leon Larsen startar med muren ved Bømlo gamle kyrkje den 3. september.
3. Oppdatering på stabssituasjonen.
 - a. Vart her presisert at visse saker må opp i administrasjonsutvalet.
4. Det var gjeve melding om at kyrkjeverja må gi tilbakemelding/svar til dei som har stilt spørsmål i avisa ang. vedlikehaldet av Bremnes kyrkje.

2019-04-03 REVIDERT BUDSJETT 2019

Det vart gjeve ein kort gjennomgang av sentrale postar som vert endra i revidert driftsbudsjett. Dette var blant anna:

- Fast lønn
- Aktivitetsrelatert forbruksmateriell knytt til 12-festival i Bømløhallen.
- Meir stønad til gjennomføring av kyrkjevalet enn ført skissert.
- Meir bruk av konsulenttenester/prosjektleiari
- Mindre konfirmantkull
- Diakonitilskot
- Redusert stønad frå sokneråda
- Auka bruk av ubundne fond
- Ikkje bruk av diakonifond

Vedtak:

1. Bømlo kyrkjelege fellesråd godkjenner revidert budsjett for 2019.

2019-04-04 RAPPORT OM NYTT ORGEL I MØSTER KYRKJE

Det vart av leiar i orgelkomiteen, Mona Ingvaldsen Hodne, gjeven ein god orientering om orgelkomiteen sitt arbeid og om rapporten si oppbygging og innhald. Det var vidare gjeve nokre konstruktive tilbakemeldingar ang. innhald.

- Ein kommentar som underbyggjer rapporten bør vera med som eit vedlegg frå konsulenten.
- I utlysinga i Doffin bør ein vera romsleg nok i førespurnaden til å kunne gå vidare med saka, men ikkje vera så open i det ein spør etter at ein får pris på eit anna instrument enn det ein spør etter.
- Statusrapportar frå tidlegare bør følgje som vedlegg.
- Orgelkomiteen må vera enda tydlegare i si anbefaling i rapporten.

Vedtak:

1. Bømlo kyrkjelege fellesråd godkjenner rapporten med føreslåtte forandringar i møtet, og vil vidareformidle denne til rådmannen.
2. Bømlo kyrkjeleg fellesråd vedtek at orgelkomiteen jobbar vidare med saka utfrå vedtaket i fellesrådet.

Rapporten med endringar ligg vedlagt møteboka.

2019-04-05 KVARTALSRAPPORT 2. KVARTAL

Vedtak:

1. Bømlo kyrkjeleg fellesråd tek rekneskapsrapporten for 2. kvartal 2019 til vitande.

2019-04-06 NYTT MEDLEM TIL ORGELKOMITEEN

Etter Haldis Martinussen sin uventa bortgang vart det spelt inn frå Moster sokneråd om nytt medlem i komiteen. Moster sokneråd foreslår fylgjande i prioritert rekkefølge som nytt medlem til orgelkomiteen.

- 1.) Aslaug Wathne Husa
- 2.) Sigrid Ådnanes Tolås
- 3.) Marita Ådnanes
- 4.) Synnøve Totland

Vedtak:

Bømlo kyrkjeleg fellesråd gir Moster sokneråd fullmakt til sjølv å velje nytt medlem til orgelkomiteen blant forslaga dei har komme med.

2019-04-07 GÅVE TIL BREMNES SOKNERÅD I ANLEDNING 150 ÅRS JUBILEET

Det vart gjeve gåve til Lykling sokneråd i tilknyting til kyrkja sitt 100 års jubileum i 2012, det var einigheit om at ei slik gåve også må gis til Bremnes sokneråd i tilknyting til 150 års jubileet.

Vedtak:

Bømlo kyrkjeleg fellesråd gir formann og kyrkjevevje fullmakt til å avgjere storleiken på gåva til Bremnes sokneråd i tilknyting til 150 års jubileet.

Bremnes, den 17. september 2019

Roald Stautland
leiar

Trygve Leigland
kyrkjevevje

Moster Sokneråd og Bømlø kyrkjelege fellesråd si

Utgreiing, vurdering og tilråding vedk.

Nytt orgel i Moster kyrkje

Foto: Ola Jan Grindheim

Bilde av orgelfront i dag sett frå koret. Bilde fortel noko om storleik, plassering og utsjånad av det orgelet som står i Moster kyrkje i dag. Orgelet har 17 stemmer.

Om Moster kyrkje og tidlegare orgel

Moster kyrkje er ei trekyrkje frå 1874 med ca. 330 sitjeplasser. Ho er soknekyrkja i Moster sokn og blir nytta til det aller meste av gudstenester og annan kyrkjeleg aktivitet som skjer i soknet. Svært mange av innbyggjarane i Moster sokn kjem til kyrkja i ulike samanhengar. Kyrkja betyr mykje for folk på Moster, i Håvik og i Foldrøy.

På grunn av at kyrkja er av relativt nyare dato, er ho ikkje freda eller listeført av riksantikvaren.

Kyrkja fekk sitt fyrste orgel i 1909; eit pipeorgel med 7 stemmer fordelt på manual og pedal. Orgelet frå 1909 vart i 1965 avløyst av dagens orgel. Dette orgelet er ikkje lenger tenleg.

Det er eit mål at det nye orgelet skal kunne takast i bruk seinast i 2024. Då er Moster kyrkje 150 år. Dessutan er det dette året 1000-årsjubileet for innføringa av kristenretten i Noreg skal feirast.

Orgelsituasjonen i Moster kyrkje i dag

Dagens orgel i Moster kyrkje vart sett inn i 1965. Det er eit pipeorgel med 17 stemmer fordelt på to manualar og pedal. Orgelet står på galleriet og er bygd av firmaet Rieger-Kloss i Krnov i dåverande Tsjekkoslovakia. Det vart ikkje bygd spesielt for Moster kyrkje. Det var eit demonstrasjonsinstrument og er difor ikkje tilpassa kyrkjerommet verken akustisk eller arkitektonisk.

Det har vore merkbart i lengre tid at orgelet er i dårleg forfatning. Våren 2015 bestilte Fellesrådet ein tilstandsrapport frå orgelkonsulent Hans Jacob Tronshaug. Konklusjonen i denne rapporten seier:

«Orgelet i Moster nye kirke begynner å bli nedslitt, men vesentlig verre er det at instrumentet mangler de ressursene som skal til for å være et egnet gudstjenesteinstrument. Både teknisk og klanglig sett har ikke instrumentet de kvalitetene man forventer av et velfungerende kirkeorgel. Selv en restaurering og oppgradering som inkluderer omdisponering og omintonering av orgelet vil aldri gi et balansert instrument med varige kvaliteter til kirkebruk. Etter undertegnades mening bør orgelet byttes i et som er bedre egnet så snart som mulig. Et nytt orgel må få en bedre og mer balansert sammensetning av stemmer i 8'-leiet, og det vil være viktig at det blir konstruert på en slik måte at det fyller kirkerommet klanglig sett».

At orgelet ikkje lenger er til å reparere på, går også fram av ein rapport frå orgelbyggjar Johannes Buder i september 2017. Han var då tilkalla for å ha vedlikehalds-service på orgelet. Han konkluderer slik: *«Jeg anser det [dvs problemet med utilstrekkelig luftforsyning i orgelet] som umulig å reparere. Resten av orgelet er også i så dårlig tilstand, i tillegg er det dårlig og feil bygget med dårlig og billig materiale. Derfor fraråder jeg å bruke mer penger på dette orgelet.»*.

Ut frå dette vart det for nokre år sidan starta ein prosess med sikte på at det måtte koma nytt orgel i Moster kyrkje.

I budsjett 2018 og i budsjett 2019 er nytt orgel med i Bømlo kyrkjelege fellelsråd sitt årsbudsjett og langtidsbudsjett på investeringssida.

Orgel i dei andre kyrkjene i Bømlo

Dei tre andre kyrkjene på Bømlo som er i jamleg bruk, har alle orgel av god kvalitet, og instrumenta er i god teknisk stand. Orgla er tilpassa dei ulike kyrkjene sine behov med tanke på variert bruk og klangen i kyrkjerommet. Orgla er også tilpassa kyrkja sin arkitektur og interiør.

Bremnes kyrkje har eit pipeorgel, to manualar med 33 stemmer frå 1988, levert av Frobenius & Søn i Danmark.

Lykling kyrkje har eit pipeorgel, to manualar med 8 stemmer frå 2000, levert av Andersen & Bruhn i Danmark.

Bømlo kyrkje har eit pipeorgel, to manualar med 19 stemmer frå 2010, levert av Ryde & Berg i Norge.

Orgelkomiteen sitt arbeid

I februar 2018 oppnemnde Fellelsrådet ein orgel komité med mandat til å føra prosessen med å skaffe nytt orgel til Moster kyrkje.

Komiteen består av Mona I Hodne (leiar), Gunnvald Bjotveit, Hans Martin Torkelsen, Haldis Martinussen (fram til sommaren 2019), Edvin Aase og Øystein Skullerud. Orgelkonsulent Arne Martin Aandstad har skrive kontrakt med Bømlo kyrkjelege fellelsråd for heile orgelprosjektet og er med i komiteen.

Orgelkomiteen har så langt hatt 8 møte. Det er arbeidd med vurdering av storleik (stemmetal) på orgelet, galleriet si bære-evne, framdriftsplan og økonomi

(førebels kostnadsoverslag og mogeleg finansiering). Komitémedlemer har dessutan vore i kontakt med bispedømme om prosjektet.

Vedteke mandat er vedlagt denne rapporten

Ulike alternativ for type orgel

Innleiing

Når Moster kyrkje skal ha nytt orgel, er det viktig å tenkje nøye gjennom kva slags orgel som skal byggjast og kva det skal brukast til. Orgelet må vera tilpassa kyrkjerommet og bruken.

Kyrkje har moderat akustikk, treflatene reflekterer mest i diskantleiet, og lite i bassleiet. Derfor bør orgelet ha eit breiare og fyldigare grunntonefundament enn dagens instrument, dvs. fleire stemmer i 16-, 8- og 4-fotsleiet (djupare stemmer) enn lysare stemmer.

Elektronisk kyrkjeorgel også kalla digitalorgel

Vurdering av elektronisk kyrkjeorgel ligg eigentleg utanfor orgelkomiteen sitt mandat. Når komiteen likevel har valt å ta med nokre korte vurderingar knytt til denne type orgel til kyrkjebruk, er det for å gi breidde til beslutningsgrunnlaget og til samanlikningar med ulike typar pipeorgel.

Fordelar:

- Innkjøpsprisen er vesentleg lågare.
- Er ferdigprodusert, inga ventetid på produksjon, montering etc.
- Tek mindre plass enn pipeorgel.

Ulemper:

- Har vesentleg kortare levetid enn pipeorgel og kan ikkje haldast ved like når delane er ute av produksjon.
- Ikkje same lyd kvalitet som eit pipeorgel
- Er ikkje tilpassa rommet det står i.
- Gjengjev lyden frå andre orgel og rom gjennom forsterkarar og høgtalarar. Kostnader med forsterkarar/høgtalarar kjem i tillegg.
- Orgeltypane som vert kopierte, er vanlegvis ikkje orgel som passar i norske trekyrkjer

For meir detaljert omtale og vurdering av digitalorgel sjå

<https://giflerne.dk/?q=digiorgeldebate>

Brukt pipeorgelorgel

Det er mange pipeorgel som ligg for sal i Europa, og av og til dukkar det opp eitt og anna i Skandinavia. I forhold til klima er nok Danmark og Sverige mest aktuelt, men her er svært lite til salgs. På bruktmarkedet kan ein vera heldig og få et godt orgel relativ rimeleg.

Fordelar:

- Orgelet er ferdig bygd og kan prøvast
- Sparar tid på bygging
- Lågare innkjøpspris

Ulemper:

- Orgla er allereie brukt og slitt
- Liten eller ingen garanti
- Det kan vera vanskeleg å finne instrument som passar reint fysisk
- Mange brukte orgel kjem frå heilt andre typar kyrkjer enn vi har, og må tilpassast både i klang, lufttrykk og fasade. Klimaskifte påverkar også orgelet.
- Vanskeleg å vite når ein kan finna det rette orgelet – usikkert tidsperspektiv

Det er flest barokkorgel på marknaden utan utfyllande stemmer i botn p.g.a. at dei er brukte i steinkyrkjer. Romantiske orgel har meir fylde i botn og eignar seg betre i trekyrkjer.

De fleste orgla som ligg ute for sal er av lågare kvalitet. Svært mange er bygd på 1960-tallet. Mange av orgla som vert selde vil passe dårleg i norske trekyrkjer og krev dessutan for mykje plass. Det er langt mellom godbitane som kan nyttast i norske trekyrkjer.

Orgelkonsulent og kantor har innhenta erfaringar med kjøp av brukte pipeorgel. Tilbakemeldingane er nokså blanda. Tynset kjøpte orgel frå Danmark men har negative erfaringar både med instrument og prosess. Gran på Hadeland har for det meste positive erfaringar og har fått gode løysingar med brukte orgel. Særlege omstende spela ei viktig rolle her. Høyanger anbefaler ikkje brukt orgel dersom man har høve til å bygge nytt. Eit av tre brukte pipeorgel i Høyanger fungerer bra i dag; dei to andre er det problem med.

Nokre eksempel på nettstadar med annonsering/omtale av brukte pipeorgel:
<http://www.frfeenstra.nl> www.gebrauchtorgeln.de www.gebrauchtorgel.eu

Nytt pipeorgel

Foto: Ola Jan Grinheim Spillepulten på dagens orgel

Ved orgelfornyning i dei andre kyrkjene på Bømlo har ein gått inn for nye pipeorgel bygde for den einskilde kyrkja. Orgla er tilpassa kyrkjene sine behov med tanke på variert bruk og klangen i kyrkjerommet. Orgla er også tilpassa kyrkja sin arkitektur/interiør.

Fordelar:

- Orgelet blir bygd til kyrkjerommet og ein kan tilpasse klangen til rommet sin akustikk.
- Orgelfasaden er ny og ein kan nytte element frå andre stadar i kyrkjerommet slik at den er tilpassa resten av inventaret i kyrkja.
- Storleiken på orgelet kan tilpassast kyrkja, både i antall stemmer, type stemmer og fysisk storleik

- Medverknad i heile prosessen kan gi stemmer og detaljer som ein elles ikkje har høve til å få implementert
- Nytt orgel med garanti og kvalitet
- Lang levetid

Ulemper:

- Innkjøpspris – kostnaden er betydelig høgare enn t.d. elektronisk orgel eller brukt pipeorgel.

Sidan dette er ei trekyrkje med moderat akustikk trengst det ein relativt fyldig orgelklang. Antall stemmer, kva stemmer som vert valde, og utforminga av desse må skje i samspill med kyrkjerommet. Kyrkja har tønnekveld, nytt heiltregulv utan løpar i midtgangen og stoler med polstra stofftrekk.

Det er viktig at orgelet har god kvalitet i alle ledd, både materiale og handverk. Det må tåle å stå i dette rommet over tid - med de svingingar som er i temperatur og luftfuktighet.

Visuell og arkitektonisk tilpassing til rommet kan handle om å lage ein orgelfasade som er inspirert av element andre stader i kyrkjerommet, f.eks. altertavla. Klangleg tilpassing til rommet betyr at ein må ta rommet sin akustikk på alvor.

Gitt at ein byggjer eit kvalitetsinstrument i utgangspunktet og fylgjer opp med naudsynt service, skulle det då ikkje vere behov for nytt orgel i Moster kyrkje på lange tider. Orgelet skal fungere lenge, og den beste garantien for dette er eit heilt nytt mekanisk orgel, tilpassa rommet og bygd med gode materialar av ein dyktig orgelbyggjar.

Konklusjon om type orgel

Ut frå dei vurderingar som er gjort, vil orgelkomiteen sterkt fraråde at ein går vidare med digital orgel eller brukt pipeorgel. Komiteen tilrå at det vert bygd eit heilt nytt pipeorgel i Moster kyrkje. Etter faglege vurderingar og komiteen si meining er dette det tryggaste, beste og mest varige alternativet. Eit nytt pipeorgel vil fylla dei krav og forventningar som det er til eit nytt orgel.

Vurdering av orgel storleik

Det nye orgelet må ha ein del fleire stemmer enn noverande, og stemmesamansettinga må også vera betre tilpassa kyrkjerommet. Kyrkjerommet i Moster kyrkje treng et orgel med større bredde og fyldigare grunntonefundament enn dagens instrument. Dei akustiske forholda i Moster kyrkje tilseier at ein ha må noko over 20 stemmer for å fylle dei funksjonane som orgelet skal ha.

Orgelet skal fungere i gudstenester, vigsel, gravferder, konsertar, musikkandakter, aftansong og orgelmeditasjonar. Det skal kunne leia salmesong, akkompagnere songarar, musikarar, kor og korps. Det skal fungere solistisk og i samspel, det skal både akkompagnere og leie. Det bør også være eigna til å undervise barn og unge i orgelspill. Mange menneske på Moster vil ha glede av eit kvalitetsorgel i kyrkja.

Treflatene i Moster kyrkje reflekterer mest i diskantleiet og lite i bassleiet. Derfor bør orgelet ha fleire stemmer i 16-, 8- og 4-fotsleiet enn lysare stemmer. Eit orgel på ca. 22-25 stemmer, plassert på galleriet, med ein klang som peikar mot det romantiske vil samsvara med rommets akustikk.

Ut frå dei ulike arrangement typene orgelet skal nyttast til og dei akustiske og arkitektoniske tilhøva i kyrkjerommet, er det utarbeidd eit framlegg på eit orgel med 23 stemmer (to manual og pedal) som vil passe godt i Moster kyrkje (– sjå vedlegg.)

I dette forslaget er pedalverket nede på eit minimum – 3 stemmer. Med færre enn tre stemmer, blir ein konstant avhengig av pedalkoppel, som gjer at pedalverket ikkje blir tilstrekkeleg sjølvstendig og avgrensar fridomen til å nytte dei stemmene ein har slik ein vil.

Hovudverket i dette forslaget er solid (11 stemmer) og vil kunne fylle kyrkjerommet med vellyd. Samstundes er her milde og vare stemmer som kan nyttast til å akkompagnere ein solostemme eller til inngongspel i gravferder. Dersom ein reduserer på stemmetalet i hovudverket, vil ein forringa fundamentet i klangen slik at ein mellom anna ikkje vil støtte kyrkjelydssongen i ønska grad i kraftige salmar og med full kyrkje. Dette gjer hovudverket vanskeleg å nytta som akkompagnement i mangel av svake og milde stemmer eller ein mistar verdifulle solostemmer og får dermed eit mindre variert lydbildet.

Svellverket med 9 stemmer står innebygd i ei eiga kasse som kan opnast og lukkast med ein svellpedal. Med kraftige stemmer i svellverket, kan ein få fine dynamiske effektar ved å opna og lukka svellboksen. Dette gir god effekt i

akkompagnement av salmar og er naudsynt i det meste av orgelmusikk som er skrive etter 1850. Svellverket bør ideelt både kunne akkompagnere hovudverket i triospel, ha eigne solostemmer som kan akkompagnerast av hovudverket (også det i triospel) og ha stemmer som både gir kontrastar og fyller ut klangen i hovudverket når dei koplast saman.

Forslaget fyller desse krava. Det har eit relativt godt utval av ulike klangfargar, men er nede på eit minimum når det gjeld dynamiske effektar. Ei stemme eller to til her, vil gi orgelet eit svellverk som kan utfylle hovudverket betre, dvs. klangen kan trenge gjennom og gi dynamiske effektar med «crescendo», sjølv om ein har fullt hovudverk.

Eit orgel med 20-22 stemmer vil fungere, men vil ikkje være godt nok til å kunne yte full klang til kyrkjerommet eller gi kantor fleksibilitet og spelerom i musikkval og lydbilde.

Eit orgel på 23 stemmer vil fungere godt i Moster kyrkje med tanke på bruk og akustikk. Det vil også gi kantor både fleksibilitet og godt spelerom med tanke på musikkval og lydbilde.

Eit orgel på 24-25 stemmer vil være svært så bra med tanke på kyrkja sin storleik, akustikk og klangbilde.

Konklusjon vedk orgelstorleik:

Ein samla orgelkomité vil foreslå at ein går inn for eit orgel med minst 23 stemmer med utgangspunkt i vedlagt disposisjon.

Bæreevna til galleriet

Nytt orgel bør plasserast på same stad som det eksisterande. Dette er også i samsvar med komiteen sitt mandat. Galleriet har blitt utvida i nyare tid og gjer at det er plass til et litt større instrument enn det me har i dag.

Det nye orgelet blir noko større enn det eksisterande og dermed noko tyngre. Orgelkomiteen vurderte galleriet si bæreevne til å vere god men valde å innhenta sakkunnig vurdering. Sag & Bygg kjenner kyrkja godt etter tidlegare arbeid med nytt golv, utbygging av galleri og arbeid med fundament under kyrkjegolvet.

Firmaet «Sag & Bygg» vore på synfaring og har laga denne kortfatta uttalen:

*Etter synfaring i Moster kirke 28 mars, har jeg denne konklusjonen:
Det er en tømmervegg og 4 søyler (dimensjon 180x180mm) som står direkte under der orgelet nå står, og som er der det nye orgelet skal plasseres. Dette er*

sterkt nok til å bære mellom 600 til 800kg pr m2. Det som er viktig er å få fordelt tyngden ut over gulyflaten slik som orgelet er plassert i dag, ikkje punktlaster eller føtter som får mye vekt på liten flate.

Det som var det største usikkerhetsmomentet var fundamentet under gulvet, men det såg veldig bra ut etter utbedring; tørrere klima og bedre stabilitet med betong rundt fundamenter.

Mvh.

Sag & Bygg AS.

John Morten Espevik.

Foto: John Morten Espevik. Bilde viser søyler etc under orgelet

Foto: John Morten Espevik. Bilde viser bjelke og fundament under kyrkjegolvet.

Skisse til storleik og utsjånad av orgelfront

Mandatet seier om lag same storleik og plassering som i dag. Arealet på galleriet tilseier at ein kan bygge litt breiare og litt djupare enn dagens orgel.

Når det gjelder utforming av orgelfasade, foreslår orgelkomiteen å la seg inspirere av andre element som finst i kyrkjerommet t.d. altertavla.

Fotomontasje: Ola Jan Grindheim. Bilde viser skisse av mulig ny orgelfront.

Estimert kostnadsoverslag i høve til tilrådd stemmetal

For tida kan ein rekna 220 000 kr per stemme til nytt pipeorgel. Eit orgel på 23 stemmer kjem då i utgangspunktet på 5,06 mill. kr. I tillegg til dette kjem òg utgifter til måling, elektrisk arbeid og orgelkonsulent samt uforutsette kostnader.

	Beløp	
Orgel 23 stemmer	5,1 mill	
Prisstigning	0,2 mill	
Måling, konsulent, el., Etc	0,4 mill	
	5,7 mill	

Finansiering

Ut frå dette kostnadsnivået legg orgelkomiteen fram forslag om slik finansiering

Tilskot	Sum
Søknader til større aktørar i kommunen som tradisjonelt støttar slike prosjekt	500 000
Lokale Bedrifter	250 000
Innsamla midlar og ev. dugnad	200 000
Konsertserie / takkoffer i kyrkja	50 000
Tidligere oppsparte midlar	50 000
Kostnad for Bømlo Kyrkjelege fellesråd fordelt over 4 år (2019-22)	4 650 000

Summen for Bømlo kyrkjelege fellesråd samsvarar med vedtak sak 2019-01-05. Eigenandelen for Moster sokn er no 1.05 mill. mot 0,7 mill. i komiteen sitt første utkast til finansieringsplan. Fellesrådet sin andel er gått ned frå 4.8 mill. til 4.65 mill.

Kort om lokal innsamlingsaksjon

Det lokale innsamlingsarbeidet er i gang, og det er komen nokre bidrag både frå næringsliv og privatpersonar. I 2018 vart det oppretta eit orgelfond i Moster sokn der alle bidrag direkte knytt mot Orgelprosjektet blir satt inn. Ved årsskiftet 2018/2019 var det ca kr 108 000,- på fondet.

I løpet av dei neste åra vil det vil bli arrangert giroaksjon der heile beløpet skal gå til orgelfondet.

Parallelt vil det bli jobba med søknad om støtte frå det lokale næringslivet og litt større aktørar i kommunen som tradisjonelt støttar slike prosjekt.

Framdriftsplan

Vedteken og tidlegare sendt Bømlo kyrkjelege fellesråd

Tiltak	Tidspunkt	Ansvarleg	Framdrift / Kommentar	Utført
Val av orgelkonsulent	Haust 2018	Bømlo Fellesråd		Des. 2018
Prosjekt budsjett	Haust 2018	Bømlo Fellesråd	Midlertidig Kostnadsoverslag framlagt Haust 2018.	
Finansieringsplan	Haust 2018 / Haust 2019	Orgelkomiteen	Midlertidig finansieringsplan framlagt Haust 2018 / Endelig finansieringsplan legges fram Haust 2019 når prosjektet er vedtatt.	
Informasjonstiltak	Kontinuerlig etter vedtak	Orgelkomiteen		
Tilråding av orgelkjøp, type, antall stemmer mm	Vår 2019	Orgelkomiteen i samarbeid med orgelkonsulent		
Utlysing i Doffin (Database for offentlege innkjøp)	2019	Fellesrådet i samarbeid med orgelkonsulent		
Skriving av kontrakt	Vår 2020	Fellesrådet i samarbeid med konsulent og orgelbyggjar	Forutsatt at prosjektet blir godkjent av biskopen	
Byggetid	Ca. 2 år	Orgelbyggjar		
Montering	2022	Orgelbyggjar i samarbeid med konsulent		
Ferdigstilling, godkjenning og innviing	2023	Fellesrådet i samarbeid med orgelkonsulent og kantor		

Omtale av samarbeid med og godkjenning i bispedømme

Sidan Moster kyrkje ikkje er eldre enn frå 1874, er ho korkje freda eller listeført av Riksantikvaren. Det er dermed berre biskopen som skal godkjenne nytt orgel, og han blir halde jamleg oppdatert om prosjektet. Denne utgreiinga og vedtak vert sende til biskopen.

KONKLUSJON

Orgelkomiteen tilrår at det vert investert i nytt pipeorgel i Moster kyrkje. Det vert tilrådd ein storleik på minst 23 stemmer, og utforming med utgangspunkt i element frå kyrkja t.d. altertavle.

Kostnadsestimat og finansieringsforslag er lagt inn i rapporten.

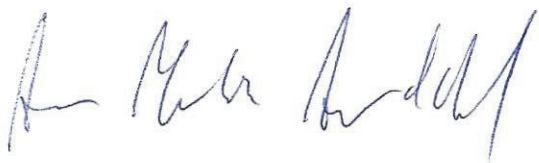
Orgelkomiteen vonar dette dokumentet vil danna eit godt grunnlag for vedtak i Moster sokneråd og Bømlo kyrkjelege fellesråd om nytt orgel i Moster kyrkje.

Ang. Nytt orgel til Moster kyrkje

Rapporten om nytt orgel på Moster, som ble behandlet i fellesrådsmøtet 4. september 2019 bygger på råd og anbefalinger fra meg som orgelkonsulent, og fra kantor Øystein Skullerud, orgelbygger Johannes Buder og orgelkonsulent Hans Jacob Tronshaug. Jeg stiller meg bak innholdet og vurderingene i rapporten.

Jeg anbefaler at det bygges nytt akustisk, mekanisk pipeorgel med 23-25 stemmer i Moster kyrkje, bygd etter klassiske, velprøvde prinsipper, inspirert av romantisk klangideal etter orgelbyggere som Claus Jensen og August Nilsen, og med fasade inspirert av annet interiør i kirkebygningen. Konkret utforming bør gjøres av orgelbygger i samarbeid med orgelkonsulent, kantor og orgelkomite.

Talgje, 13. september 2019

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Arne Martin Aandstad'.

Arne Martin Aandstad

Orgelkonsulent

Soknerådet i Moster og Bømlo kyrkjelege fellesråd gjev fylgjande mandat til orgelkomiteen:

Målsetjing: å føra ein prosess som leier fram til at nytt orgel kan vigslast til bruk i Moster kyrkje seinast februar 2024.

For at så kan skje må fylgjande gjennomførast:

- 1) Det må greiast ut kva type orgel og kapasitet instrumentet skal ha. Orgelet skal vera mekanisk og bør ikkje ta opp vesentleg mykje meir plass fysisk i rommet enn noverande orgel. Nytt orgel skal godkjennast av biskopen/fellesrådet/soknerådet.
- 2) Komiteen må oppretta kontakt med Norsk Orgelkonsulentforening, i Bjørgvin bispedøme ved Hallgeir Øgård Westli. Komiteen skal ha ein fast konsulent. Fellesrådet godkjenner utnemning av konsulent og kostnadsramma for denne.
- 3) Politisk leiing og administrasjon i kommunen må koplust inn tidleg i prosessen og forplikta seg til støtte økonomisk og elles. Økonomisk prosjektplan utarbeidast saman med fellesrådet som held kontakt med kommunen.
- 4) Komiteen skapar kjennskap til og engasjement rundt nytt orgel gjennom media, i gudstenester og på ulike måtar elles.
- 5) Komiteen finn gjevarar og sponsorar, både privatpersonar, bedrifter og offentlege instansar.
- 6) Det må hentast inn anbod gjennom Doffin frå minst 3 ulike orgelbyggjarar, gjennom open utlysing. Anbod må vekta pris, kvalitet og sikkert leveringstidspunkt. Ein må ta stilling til vektig av pris. Fellesrådet har ansvaret.
- 7) Avgjerdse om anbod vert ved Bømlo kyrkjelege fellesråd, og skjer ut frå dei føringar som gjeld i lova. Orgelkomiteen og soknerådet i Moster har rådgjevande funksjon.
- 8) Komiteen konstituerar seg sjølv. Komiteen rapporterar inn til Moster sokneråd og Bømlo kyrkjelege fellesråd. Den politiske leiinga i kommunen, prosten i Sunnhordland og Bjørgvin bispedøme bør også haldast orientert. Spørsmål til bispedømet kan rettast til Ragnhild Tveit, rådgjevar for kyrkjekunst og farvaltning. Komiteen bestemmer kor ofte ein treng møtast, står sjølv for innkalling og fordeler oppgåver seg imellom.

- 9) I samband med at 2024 både er riksjubileum for at kristenretten er 1000 år og 150-årsjubileum for Moster kyrkje, bør komiteen leggja ein plan der bruken av nytt orgel inngår i begge markeringar.
- 10) Komiteen må levere kvartalsmessige rapportar til sokneråd og fellesråd.

Komiteen anbefalast å ta kontakt med Fitjar kyrkjelyd, som nyleg har fått nytt orgel, for erfaringsdeling rundt prosess.

Vedlegg 2

Forslag til nytt orgel, Moster kyrkje – 23 stemmer

Inspirert av (bl.a.) August Nilsens orgel til Uranienborg fra 1883

1. manual: (C – g3)

Bordun 16'
Principal 8'
Jubalfløite 8'
Gamba 8'
Rørfløite 8'
Octav 4'
Fløite 4'
Octav 2'
Kvint 2 2/3'
Mixtur IV
Trompet 8'

2. manual: (C – g3, i svell)

Geigeprincipal 8'
Salicional 8'
Æoline celeste 8'
Gedakt 8'
Spidsfløite 4'
Valdfløite 2'
Kornettino II
(Ters-)mixtur III
Clarinet 8'

Pedal: (C – f1)

Subbas 16'
Octavbas 8'
Basun 16'

II/I, I/P, II/P, Super II/P, (evt Sub II, Super II og opplegg for automatisk registrering (Setzer))

Nesttun, den 22.09.2017

Bømlø kirkelige fellesråd
v /kirkeverge Trygve Leigland
og kantorene Jostein Molde og Øystein Skullerud
Leirdalen 1
5430 Bremnes

Orgelet i Moster kirke

På forespørsel av Øystein Skullerud kom jeg i går for å utføre vedlikehold og stemming på orgelet i Moster kirke. Jeg kjenner til orgelet siden oktober 2005.

Det var diverse hylere i pedaltrakturen, pga. ventiler som hadde hoppet av i vindladen. Det ble reparert, og jeg fjernet hyleren i Obo 8. i 2. manual.

I tillegg er det et stort problem med vindforsyning i 1. manual. Det oppstår ulyder fra belgen, belgen begynner å vibrere og riste under spilling, delvis med dyp brumming. Dette var allerede et problem da jeg ble kontaktet for første gang i august 2005. Den gangen var det i tillegg også gnagespor fra mus på belgen. I oktober 2005 jobbet jeg med styringsventilen i belgen, og fikk problemet redusert. I tillegg ble det skiftet skinn på belgen i august 2006. Men det var ikke mulig å få problemet helt bort. Det ble bedre etter dette, men likevel langt i fra en stabil vindforsyning.

I går var problemet igjen så påfallende, at jeg foretok en grundig undersøkelse av hele vindforsyningen. Det er mye vindlekkasjer i hele orgelet. Dette pga. dårlig konstruksjon, materialvalg og slitasje over tid. Hele vindforsyning er underdimensjonert særlig i 1. manual. Når det i tillegg er så mye lekkasje i orgelet, lever belgen til 1. manual sitt eget liv. Jeg anser det som umulig å reparere, også fordi problemet må ha vært helt fra begynnelsen da orgelet var nytt. Resten av orgelet er også i så dårlig tilstand, i tillegg er det dårlig og feil bygget med dårlig og billig materiale. Derfor fraråder jeg å bruke mer penger på dette orgelet. Dette er ikke noe nytt, og vi har varslet om dette før. Men når tilstanden hadde forverret seg, var det kun en ting jeg kunne å gjøre; nemlig ikke å bruke mer tid enn jeg allerede hadde gjort. Derfor ble orgelet heller ikke stemt. (Avgjørelsen ble tatt i samråd med Øystein Skullerud).

Ta gjerne kontakt om det er spørsmål.

Mvh.

Johannes Buder, orgelbygger

Postadresse:
DJB Orgelverksted AS
Neshaugen 45

5226 Nesttun / Norge

tel./ faks: 0047 55 10 42 99

Organisasjonsnummer:

998 386 101 MVA

Bankgiro:

3411.35.98699

mobil: 0047 91 64 70 98

e-post: djb.orgelverksted@online.no

PREAMBULUM musikktjenester - Tronshaug

Ånmyrveien 2,
N-2500 Tynset
Norway

Phone: +47 906 24 464
Email: htronsha@bbnett.no
Bankkto: 1895.08.08957
Foretaksnr. 976 856 244

Dato: 28. mars 2015
Ref. HJT 08/15

Preambulum musikktjenester

RAPPORT OM TILSTANDEN TIL ORGELET I MOSTER NYE KIRKE, BØMLO

I.

A. Oppdraget og mandatet.

Vinteren 2014/2015 fikk Preambulum musikktjenester, Tronshaug i oppdrag å vurdere orgelet i Moster kirke med tanke på funksjonalitet og levetid og utarbeide en funksjons- og tilstandsrapport basert på gjennomgang av orgelets klanglige og tekniske funksjoner.

Oppdraget ble til på henvendelse fra kantor i Moster nye kirke, Øystein Skullerud. Full gjennomgang av orgelet ble foretatt tirsdag, den 17. mars 2015. Under hele orgelbefaringen var kantor Skullerud tilstede.

De enkelte delene av orgelet er blitt undersøkt, og instrumentets tekniske og klanglige tilstand er blitt forsøkt kartlagt. De viktigste vurderingene og den endelige konklusjonen som kommer fram på grunnlag av instrumentundersøkelsen, bringes videre i rapporten. Detaljnivået i rapporten blir forsøkt holdt på et forhåpentligvis oversiktlig plan.

II.

A. ORGELET

Moster nye kirke stod ferdig i 1874, men fikk ikke orgel før i 1909. Det ble levert fra Olsen & Jørgensen i Kristiania. I 1965 ble dette orgelet byttet i nytt levert av firmaet Rieger-Kloss i Krnov, i daværende Tsjekkoslovakia. Instrumentet har 17 stemmer fordelt på to manualer og pedal. Orgelet er plassert på galleriet over inngangspartiet og har fått en tradisjonell oppbygging med et lite hovedverk basert på Principal 8', et sveilverk bakenfor med Principal 4'-basis og pedal delt i C- og C#-side på hver side av manualverkene.

Orgelet har mekanisk spille- og registertraktur, normale mekaniske kopler og tremulant for sveilverket. Orgelet er bygd opp av svært simple materialer der

orgelhuset består av lakkerte møbelplater, bærende konstruksjoner av perforert, tynt vinkelstål, mekanisk trådmekanikk med abstrakter er av metall istedenfor tre, slik det er tradisjonelt, vinkler av stål og veller av aluminium. Orgelet er for så vidt et barn av sin tid, der gjennomført billige konstruksjonsmessige løsninger og stort sett dårlig pipemateriale bidrar til at orgelet er mer nedslitt og dårlig enn man skulle forvente etter 50 års bruk. Det har så mange svakheter både konstruksjonsmessig og klanglig at det bør byttes ut så snart som mulig.

Orgelet er ikke spesielt lite for kirkerommet, men det er svakt intonert og fyller ikke på langt nær kirken klanglig sett. Stemmene er svært ujevne både når det gjelder klangkvalitet og styrke. Ikke minst bidrar dårlig pipemateriale og en plassering av pipeverket helt oppunder galleritaket til dette. Denne plasseringen medfører dessuten at de lengste pipene er bøyd i 90 graders vinkel, og det er heller ikke gunstig klanglig sett. Effekten av orgelets 17 stemmer blir begrenset og gir en klanglig effektivitet som tilsvarer et mye mindre orgel.

Orgelet har en liten magasinbelg som sammen med vindkanaler av fleksislinger bidrar til en ustabil lufttilførsel. Til tross for at orgelet er bygd etter orgelbevegelsens prinsipper, er pipene gjennomgående forsynt med kjernestikk og innslåtte pipeføtter. Adgangen til pipeverket er vanskelig og risikofyllt. Det er svært trangt inne i orgelet, og det er nesten umulig å utføre godt og effektivt service- og stemmearbeid på pipeverket. Dette faktum bidrar også til å senke orgelets levetid ettersom det er umulig å rengjøre og justere intonasjonen av pipeverket uten å demontere orgelet.

Det ser ikke ut til at det har vært utført endringer av orgelets originale tilstand utover vanlig stemming og vedlikehold. Instrumentet har bare vært virksomt i 50 år, men det har en standard og klangsammensetning som bidrar til at det ikke tjener de funksjonene det skal på en tilfredsstillende måte, og det bør byttes ut så snart som mulig. Jeg skal etter hvert peke på de forholdene som underbygger denne anbefalingen.

De 17 stemmene i instrumentet er fordelt på to manualer og pedal og har denne disposisjonen:

Manual I Hovedverk (C–g ³)			Manual II Svellverk (C–g ³)		
1.	Prinzipal	8'	7.	Gedackt	8'
2.	Rohrflöte	8'	8.	Singendprinzipal	4'
3.	Oktave	4'	9.	Nachthorngedackt	4'
4.	Flachflöte	2'	10.	Oktave	2'
5.	Mixtur	IV–VI 1 1/3'	11.	Sesquialter	II 1 1/3'–4/5'
6.	Trompete	8'	12.	Scharf	IV
			13.	Obo	8'
				Tremolo	
Pedal (C–f ¹)					
14.	Subbass	16'			
15.	Holzoktavbass	8'		Normalkopler:	
16.	Choralbass	4'		II/I; I/P; II/P.	
17.	Basson	16'			

Orgelet har klingende fasadepiper i tinn fra Prinzipal 8' (12 piper), Choralbass 4' (8 piper med lengre pipeføtter) og klingende trepiper fra Holzoktavbass 8' (10 piper). Fasadepipene av metall har påloddete rundbuelabier, og de er utstyrt med stemmeslisser og kjernestikk. Hovedverkets vindlade er plassert direkte bak fasaden i samme høyde som fasadepipene. Piper fra Prinzipal 8' står oppstilt i fasadens midtfelt, og reflekterer oppstillingen av pipene inne på laden der

store oktav er oppstilt diatonisk i C- og C#-side i pyramideoppstilling. Svellverket har samme pipeoppstilling, mens pedalpipene står diatonisk i C- og C#-side. Det er risikabel adgang til pipeverket og svært trangt inne i orgelhuset, spesielt i svellverkshuset. Det er derfor ikke lett å komme til pipene for stemming og vedlikehold.

Orgelhuset består av et rammeverk i "hyllemetall" (perforert vinkelstål som er skrudd sammen) med malte eller lakkerte møbelplater i feltene mellom rammeverket. Svellverket er kledd innvendig av hard huntonitt slik det var vanlig både her i Norge og i utlandet fra 1930-tallet og framover til 1970-årene.

Pipeverket klinger ubalansert, matt og med lite karakter. Det er dessuten få stemmer i grunntoneleiet i manual. Det bidrar til at det ikke finnes bredde i klangen, den bærer ikke salmesangen godt nok, men blir liggende oppå som et slags tilskudd. I trekirker blir overtoneregistrene og diskanten favorisert mens bassklangen forsvinner. Frekvensene i lavere mellomregister og i bass må derfor forsterkes samtidig som diskanten må reduseres dersom et orgel skal klinge godt i et rom av tre. Slik er det ikke i Moster. Her er ingen pipemensurer tilpasset rommets klanglige særegenhet, og det er i hovedsak flaks at noen deler av orgelet klinger noenlunde. Helheten er imidlertid svært nedslående, og orgelet er lite egnet som liturgisk instrument.

Konstruksjonsmessig har orgelet også store mangler. Jeg har allerede nevnt den farlige og vanskelige adgangen til pipeverket. Registertrekkene er plassert motsatt av det som er vanlig og gjør at det umiddelbart er vanskelig å orientere seg ved spillebordet. Spilletraktur med metalltråder som er koplet sammen ved hjelp av påskrudde muffen gir en gummiaktig og upresis spilleart. Det er ganske kraftig tangentstøy fra midtområdet i 2. manualet, og kopler man sammen 1. og 2. manual, blir spillearten tung og enda mer upresis.

Vindforsyningen virker normalt dimensjonert ved vanlig spill, men man kan tydelig høre at orgelet får "åndenød" når mange register trekkes. Magasinbelgen er for liten. Og den er ikke i stand til å holde lufttrykket oppe over lengre tids spill med mange register. Slik det var vanlig på 1960- og 1970-tallet er vindkanalene laget av fleksirør. Det bidrar heller ikke til å stabilisere vindtilførselen.

Spillebordet er plassert i orgelhusets sokkel under hovedverket, og det har et trist utseende.

B. ORGELETS TILSTAND.

1. Teknisk tilstand

Orgelet er så slitt man kan forvente etter 50 års regelmessig bruk. Spillearten er ujevn og slarkete, og ved kopling av verkene, blir spillearten "gummiaktig" og upresis. Den musikalske funksjonen til orgelet i Moster nye kirke er delvis avhengig av at man kopler stemmene i 1. manualet sammen med dem i 2. manualet. Bruk av kopler forsterker problemene med trakturen. Jeg har for øvrig pekt på manglene ved spilleartkonstruksjonen ovenfor.

Registertrakturen er også mekanisk, men den fungerer greit, og undertegnede registrerte ingen feil ved den under besøket.

Tilstanden til pipeverket er varierende. Noen stemmer fungerer tilfredsstillende, mens andre har endret klang på grunn av spenninger i metallet og påvirkning av støv og skitt gjennom årene. Noen av fasadepipene har sunket sammen i foten.

Orgelet er stort sett bygd av møbelplater, og disse gir orgelet et billig og simpelt preg. I tillegg bidrar møbelplater til å gi orgelet en stiv og lite fleksibel klang fordi møbelplater virker som reflektorer, ikke som absorberer.

2. Klanglig tilstand.

Orgelet i Moster nye kirke er et produkt av orgelbevegelsen som hadde som formål å kopiere klangen i barokkorgelet. Man valgte stort sett å utstyre instrumentene med stemmer som hadde navn fra 1600- og 1700-tallet. Klanglig sett ble få egenskaper fra barokkens orgler kopiert. De tekniske aspektene som en velfungerende mekanisk spille- og registreringstraktur, lukket orgelhus, et godt belgsystem, barokk intonasjonsmåte og barokk oppstilling av pipeverket ble ikke vektlagt i særlig grad. På grunn av disse faktorene fikk de fleste instrumentene som ble bygd på 1950- og 1960-tallet et kvasipreg som gjør dem dårlig egnet både som liturgiske og solistiske instrumenter.

Orgelet mangler mange av de klanglige kvalitetene man burde kunne forvente av et orgel med 17 stemmer. Først og fremst er balansen i hvert manualverk og mellom verkene svært utilfredsstillende. Bare tre grunnstemmer i 1. manualet gir ingen bærekraft for kirkesangen. Skal man oppnå en tilfredsstillende "salmeblanding", må man alltid kople de to manualene. Det virker også som et misbruk av ressurser å la den ene av 1. manualets få stemmer være en stor mixtur og samtidig ha en stor tilsvarende stemme i svellverket. Denne typen blandstemmer og overtoneregistre hører hjemme i større orgler som har vesentlig bedre bærekraft enn dette forholdsvis lille orgelet.

Generelt sett er pipene i orgelet mensurert for et annet kirkerom enn Moster. Orgelet hadde passet bedre i en steinkirke der bassrefleksjonen er vesentlig bedre enn i en trekirke. Ved intonasjonen har man forsøkt å dempe diskanten, og det bidrar til en ufri og litt "sandete" klang, ikke en klar, tydelig og bærende orgelklang slik man skulle forvente i et orgel som skal bære salmesangen i en protestantisk menighetskirke.

Noen fasadepiper har seget sammen i foten. Det bidrar til at pipekroppen blir oval med det resultat at pipene får dårlige ansatser og vesentlig dårligere klang enn den opprinnelige.

Utformingen av og materialbruken i orgelhuset, trådabstrukturen, oppstillingen av pipene, den svært trange adkomsten til pipeverket og de manglende og begrensede klanglige ressursene bidrar til at orgelet klinger trist, ubalansert og utilstrekkelig for kirken.

Orgelet er stilt opp på klassisk vis, og 1. manualet og pedal er som nevnt plassert umiddelbart i og bak fasaden. Disse verkene klinger direkte ut i kirkerommet og skulle ha god effekt. De har imidlertid for dårlige stemmeressurser og blir for knuslete.

Det er først og fremst mangelen på bærekraft i ledelse av salmesangen som er mest sjenerende, men også mangel på gode supplerende grunnstemmer og karakterstemmer er påfallende. Rørstemmene i et orgel skal være briljante og kunne gi resten av orgelklangen et løft både dynamisk og klanglig. Slik er det ikke her. Også rørstemmene klinger matte og dempede, og de mangler helt den karakteren man skulle forvente.

Samlet sett er ingen av verkene velfungerende. Ettersom orgelet har forholdsvis få stemmer, blir det ekstra sårbart når enkeltstemmer ikke fungerer. Orgelet er totalt sett grått og ubalansert, og det opptreer anonymt i kirkerommet, ikke minst fordi det mangler et godt fundament. "Salmeblandingen" dvs. de stemmene man helst bruker til å akkompagnere salmesangen spriker for mye klanglig sett. Det finnes ikke nok ressurser til å gi orgelet bærekraft i kirkerommet og man får heller ikke variert klangen slik man burde.

Orgelets primære funksjon som gudstjenesteinstrument fungerer altså dårlig, og det faktum alene gjør det egnet for utskifting.

III.

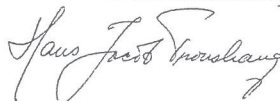
KONKLUSJON.

Orgelet i Moster nye kirke begynner å bli nedslitt, men vesentlig verre er det at instrumentet mangler de ressursene som skal til for å være et egnet gudstjenesteinstrument. Både teknisk og klanglig sett har ikke instrumentet de kvalitetene man forventer av et velfungerende kirkeorgel. Selv en restaurering og oppgradering som inkluderer omdisponering og omintonering av orgelet vil aldri gi et balansert instrument med varige kvaliteter til kirkebruk.

Etter undertegneds mening bør orgelet byttes i et som er bedre egnet så snart som mulig. Teknisk sett kan orgelet fungere i enda noen år, men legger man nødvendige HMS-krav til grunn for bruken, burde det vært avvist for lenge siden. Bare vedlikehold og stemming av rørstemmer er farefullt på grunn av den vanskelige adgangen til orgelets indre. I tillegg bidrar den seige, upresise og tunge spilletrakturen til at organisten lett kan pådra seg skader i form av seneskjebetennelser i armene og muskelskader i nakke og rygg.

Et nytt orgel må få en bedre og mer balansert sammensetning av stemmer i 8'-leiet, og det vil være viktig at det blir konstruert på en slik måte at det fyller kirkerommet klanglig sett. Orgelet må også få minst en solostemme i hvert verk. Ikke minst må et nytt orgel få en lettere og mer behagelig spilleart og vesentlig bedre adkomst til pipeverket enn det som er tilfelle i det nåværende orgelet.

Preambulum musikktjenester

Hans Jacob Tronshaug
Orgelsakkyndig